

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน

(Standard Operating Procedure : SOP)

งานแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลศิลาลาด

อำเภอศิลาลาด จังหวัดศรีสะเกษ

ขั้นตอนและวิธีปฏิบัติงานมาตรฐาน

(Standard operating procedure: SOP)

๑. วัตถุประสงค์

ระเบียบปฏิบัตินี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการให้บริการนัด ประคบและอบสมุนไพร สำหรับบุคลากรงานแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลศิลาลาด และทั้งเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง ครบถ้วน มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๒. ขอบเขต

ครอบคลุมบุคลากรงานแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลศิลาลาด และทั้งเครือข่าย ที่ปฏิบัติงานแพทย์แผนไทย เริ่มตั้งแต่ผู้รับบริการแสดงความจำนงขอรับบริการ บันทึกข้อมูลเบื้องต้นของผู้รับบริการ คัดกรองผู้ป่วยเบื้องต้น ตรวจสอบสัญญาณชีพที่จำเป็น คัดกรองภาวะไม่ควรรวด ให้บริการนวดไทย ประคบและอบสมุนไพร การให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพ ตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย

๓. เอกสารอ้างอิง

๓.๑ คู่มือมาตรฐานงานบริการงานแพทย์แผนไทย ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

๓.๒ คู่มือการอบรมนวดไทย

๔. ความรับผิดชอบ

เจ้าหน้าที่แพทย์แผนไทย ทำหน้าที่ ลงทะเบียนบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของผู้รับบริการคัดกรองผู้ป่วยเบื้องต้น ตรวจวัดสัญญาณชีพที่จำเป็นคัดกรองภาวะไม่ควรรวด ให้บริการนวด ประคบ และอบสมุนไพร และการให้คำแนะนำการดูแลสุขภาพตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย

๕. คำจำกัดความ

๕.๑ บริการนวด หมายถึง กระบวนการทางการแพทย์เกี่ยวกับการบำบัดรักษา หรือป้องกัน ภาวะแทรกซ้อน หรือส่งเสริมและฟื้นฟูของผู้รับบริการโดยอาศัยองค์ความรู้ตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย

๕.๒ บริการประคบ/อบสมุนไพร หมายถึง กระบวนการทางการแพทย์เกี่ยวกับการบำบัดรักษา หรือป้องกันภาวะแทรกซ้อน หรือส่งเสริมสุขภาพและฟื้นฟูสุขภาพของผู้รับบริการ โดยอาศัยองค์ความรู้ตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย

๕.๓ ผู้รับบริการ หมายถึงผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย หรือผู้ที่นำส่งปรึกษางานแพทย์แผนไทยมาขอรับบริการงานแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลศิลาลาด

๕.๔ เจ้าหน้าที่แพทย์แผนไทย หมายถึง บุคลากรงานแพทย์แผนไทยที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๖. รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

๖.๑ เจ้าหน้าที่งานแพทย์แผนไทย แต่งการสุภาพ ตัดเล็บสั้น ตรวจสอบผู้มารับบริการ ดังนี้

๑. กรณีผู้ป่วยขอรับบริการไม่เคยพบมาก่อนให้เข้าพบแพทย์ก่อน

๒. กรณีแพทย์วินิจฉัยโรคและส่งผู้ป่วยมารับบริการงานแพทย์แผนไทยเจ้าหน้าที่แพทย์แผนไทยต้องตรวจสอบความถูกต้อง ของใบส่งปรึกษางานแพทย์แผนไทย จากแพทย์ได้แก่ ชื่อ-สกุล HN ของผู้ป่วย ถูกต้อง ถูกคน สัญญาณชีพ ที่ได้รับการวัดแล้ว ตำแหน่งที่แพทย์สั่ง รักษาถูกต้อง หรือกรณีผู้ป่วยขอรับบริการ และเคยนวดมาแล้ว หรือมารับบริการตามนัด เจ้าหน้าที่แพทย์แผนไทยสอบถามด้วยวาจาสุขภาพ อ่อนนุ่ม ถ่อมตน และบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของผู้มารับบริการ ได้แก่ ชื่อ-สกุล HN อายุ ที่อยู่ สิทธิการรักษาพยาบาล อาการสำคัญ ลงในสมุดลงทะเบียนผู้มารับบริการ และลงในระบบงานของโรงพยาบาล (Himpro)

๖.๒ คัดกรองผู้ป่วยเบื้องต้น และตรวจวัดสัญญาณชีพที่จำเป็น ได้แก่ อุณหภูมิ ชีพจร อัตราการหายใจ ความดันโลหิต หากคัดกรองพบอาการต่อไปนี้ ควรส่งต่อผู้ป่วยพบแพทย์แผนปัจจุบันและบันทึกลงในสมุดการบันทึกส่งต่อผู้ป่วย ได้แก่

- อุบัติเหตุฉุกเฉินทางสมองและร่างกายส่วนอื่นในระยะ ๒๔ ชั่วโมงแรก
- ปวดท้องเฉียบพลัน
- หลังคลอดบุตรไม่เกิน ๗ วัน
- ใช้สุงเกิน ๓๘.๕ องศาเซลเซียส
- ความดันโลหิตมากกว่า ๑๔๐/๙๐ mmHg
- อัตราการหายใจมากกว่า ๒๐ ครั้ง/ต่อนาที
- อัตราการเต้นของหัวใจ มากกว่า ๑๔๐ครั้ง/นาที
- โรคอื่นที่แพทย์เห็นสมควร

๖.๓ คัดกรองภาวะไม่ควรรวด ก่อนให้บริการนวดไทย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ภาวะไม่ควรรวด/ ประคบ/อบสมุนไพร หากคัดกรองพบภาวะไม่ควรรวด ประคบ หรือ อบสมุนไพร ให้เจ้าหน้าที่แพทย์แผนไทย แจ้งให้แจ้งให้ผู้รับบริการทราบถึงความไม่ปลอดภัยและส่งต่อผู้ป่วยพบแพทย์แผนปัจจุบันทันที และบันทึกลงในสมุดบันทึกการส่งต่อผู้ป่วย หากพบแพทย์แล้ว แพทย์ประสานให้งานแพทย์แผนไทยสามารถทำการรักษาได้ แต่ควรรักษาด้วยความระมัดระวังภายใต้การดูแลของแพทย์แผนไทย (อายุรเวท)

๖.๔ เจ้าหน้าที่แพทย์แผนไทย ชักประวัติและตรวจร่างกายทางหัตถเวช ด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย แจ้งคำวินิจฉัยโรคและการรักษาให้ผู้รับบริการทราบ ลงบันทึกในสมุดทะเบียน ผู้รับบริการและลงในระบบงานของโรงพยาบาล (Himpro) ให้ครบถ้วน ถูกต้องและครบทุกรายการที่ทำการรักษารายการโรคที่ให้บริการด้วยการนวดไทย ประคบสมุนไพร อบสมุนไพร ในโรงพยาบาลศาลาลาด

- นวดแก้ปวดศีรษะ
- นวดแก้ปวดเมื่อยคอ
- นวดแก้ปวดเมื่อยไหล่
- นวดแก้ปวดเมื่อยแขน
- นวดแก้ปวดเมื่อยเนื้อหลัง และบั้นเอว
- นวดแก้ปวดเมื่อย ขา เข่า และข้อเท้า
- นวดฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยอัมฤกษ์/อัมพาต

๖.๕ ให้การดูแลรักษาด้วยการนวดไทย และ/หรือ ประคบสมุนไพร อบสมุนไพร ด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย ด้วยจิตเมตตา กรุณาต่อผู้รับบริการ อ้างอิงตามคู่มือการอบรมนวดไทย และคู่มือมาตรฐานงานบริการแพทย์แผนไทย ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ มีขั้นตอนดังนี้

นวดไทยมีขั้นตอนดังนี้

- ให้ผู้รับบริการเปลี่ยนเสื้อผ้า สวมชุดที่หลวมสบาย สะอาด สุภาพ
- ผู้นวดล้างมือให้สะอาด ด้วยสบู่และทำมือให้อุ่น
- จัดท่าผู้ป่วยอยู่ในท่าที่เหมาะสมต่อการนวด
- เดินเข้าหาผู้ป่วยเมื่ออยู่ห่างประมาณ ๔ ศอก มือแนบลำตัว มือไม่แกว่ง
- นั่งพับเพียบ อยู่ห่างจากผู้ป่วยประมาณ ๑ ศอก และหันปลายเท้าไปทางปลายเท้าของ

ผู้ป่วย

- ยกมือไหว้ ขออภัยผู้ป่วย
- ทำการนวดตามขั้นตอน ขณะนวดไม่ควรก้มหน้า หรือไม่แหงนหน้าสอคล้ายสาตา
- ไม่ควรนวดให้อักเสบหรือฟกช้ำมากขึ้น
- ระมัดระวังในการนวดผู้สูงอายุ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง

ประคบสมุนไพรมีขั้นตอนดังนี้

- จัดท่าผู้ป่วยให้เหมาะสม
- นำลูกประคบที่ร้อนมาทดสอบความร้อน โดยแตะที่แขนหรือหลังมือของผู้นวดก่อนนำไป

ประคบผู้ป่วย ควรใช้ผ้ารองในการประคบบริเวณผิวหนังอ่อนๆหรือบริเวณที่มีแผลมาก่อน

- ขณะที่ลูกประคบร้อนต้องทำด้วยความรวดเร็ว เมื่อลูกประคบอุ่นจึงวางบริเวณร่างกาย

ผู้ป่วยได้

- เมื่อลูกประคบคายความร้อนจึงเปลี่ยนลูกใหม่จึงเปลี่ยนลูกประคบใหม่
- ระมัดระวังเป็นพิเศษในการประคบผู้ป่วย เบาหวาน อัมพาต เด็ก ผู้สูงอายุ และบริเวณที่มีการอักเสบระยะ ๒๔ ชั่วโมงแรก ควรประคบเย็นก่อน

การอักเสบระยะ ๒๔ ชั่วโมงแรก ควรประคบเย็นก่อน

- หลังประคบไม่ควรอาบน้ำทันที ควรนั่งพัก ๑๐-๑๕ นาที

๖.๖ หากพบอาการอันไม่พึงประสงค์จากการรับบริการแพทย์แผนไทยส่งผู้ป่วยพบแพทย์แผนปัจจุบันทันที และบันทึกลงในสมุดการส่งต่อผู้ป่วย แบบรายงานความเสี่ยง ประจำเดือน และเขียนใบบันทึกอุบัติการณ์ความเสี่ยง เพื่อรายงานความเสี่ยงภายใน ๗ วัน

๖.๗ ให้คำแนะนำ ปรีกษา การดูแลสุขภาพหลังรับบริการนวดไทย และ หรือ ประคบสมุนไพร ตามศาสตร์การแพทย์แผนไทย อ้างอิงตาม คู่มือการอบรมนวดไทยดังนี้

- งดอาหารแสลง เช่น อาหารมัน อาหารทอด หน่อไม้ ข้าวเหนียว เครื่องในสัตว์ปีก เหล้าเบียร์ของหมักดอง เป็นต้น

- ห้ามบีบ ดัด สลัด ส่วนที่เจ็บปวด
- ทำการบริหารเฉพาะโรค

- หลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เป็นมูลเหตุการณเกิดโรค

๖.๘ ประเมินระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการแพทย์แผนไทย

๖.๙ นัดทำการรักษาต่อเนื่อง กรณีต้องทำการรักษาต่อเนื่อง

๗. บันทึกคุณภาพและเอกสารประกอบ

ลำดับ	ชื่อเอกสาร	ระยะเวลาการเก็บ	สถานที่เก็บ	การทำลาย	ผู้อนุมัติ
๑	สมุดลงทะเบียน ผู้รับบริการประจำวัน	อย่างน้อย ๕ ปี	งานแพทย์ แผนไทย	เผา	ผอ.รพ.ศีลาลาด
๒	ใบส่งปรึกษางาน การแพทย์แผนไทย	อย่างน้อย ๕ ปี	งานแพทย์ แผนไทย	เผา	ผอ.รพ.ศีลาลาด
๓	แบบรายงานความเสี่ยง แพทย์แผนไทย	อย่างน้อย ๕ ปี	งานแพทย์ แผนไทย	เผา	ผอ.รพ.ศีลาลาด
๔	แบบบันทึกอุบัติการณ์ ความเสี่ยง	อย่างน้อย ๕ ปี	งานแพทย์ แผนไทย	เผา	ผอ.รพ.ศีลาลาด
๕	แบบประเมินความพึง พอใจ	อย่างน้อย ๕ ปี	งานแพทย์ แผนไทย	เผา	ผอ.รพ.ศีลาลาด